

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
3 kooliaste	7 klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus		
Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusti ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid. Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti. Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased. Püsival tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle. Õpilaste maailmapilti rikastab ainete vaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest. Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi: • oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;• ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;• ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;• funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;		

• empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus; • allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus	
Õpitulemused:	Metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
Keskaja mõiste, üldiseloostus ja perioodiseerimine	
ÕPILANE iseloostab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid nimetab sündmuse ja aastaarvu, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis nimetab keskaja kolm perioodi (vara- kõrg- ja hiliskeskaeg) ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist mõtestab ja sõnastab ajaloolise keskkonna kujunemist oma kodukohas, selgitab keskaegse muistise tähendust keskajal ja tänapäeval oma kodukohas (nt linnus) võrdleb Euroopat 5. ja 13. sajandil kaardi alusel	Töö ajajoonega - kannab ajajoonele keskaja algust ja lõppu tähistavaid daatumeid. Võib illustreerida perioodi iseloomustavate piltidega Töö tekstiga - täidab teksti põhjal tabeli nii Euroopas kui ka Eestis keskaja algust ja lõppu tähistavate sündmuste ja datumitega. Õpilane kirjutab tekstist välja iga keskaja perioodi juurde nt kolm iseloomustavat joont; arutelu, mida see tähendab (kas see on pigem positiivne või negatiivne). Töö kaardiga – võrdleb Euroopat kaardi abil 5.-13. sajandil. Mis on muutunud? Võimalusel külastada keskaegset linnust või mõnda muud keskaja muistist.
Seisused, läänikord ja eluolu	
iseloostab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded, selgitab jumala tähtsust keskaja inimese maailmapildis; iseloostab läänikorda	Tabel keskaja seisuste ja nende ülesannete kohta teksti põhjal Rollimäng paarilisega: vasall ja senjäär – kirjeldad, kes sa oled ja mis on sinu õigused ja kohustused. Töö skeemiga: feodaalne hierarhia, kirjeldada skeemi põhjal seoseid ja läänikorda.

kasutab kontekstis mõistet senjööri ja vasalli ja truudus, feodaal kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid. iseloostab läänimeeste elulaadi; kirjeldab keskaegset linnust, iseloostab rüütli ja aadlidaami, kirjeldab nende elu. Nt kirjeldab keskaegse rüütlikeisuse ideaale, võrdleb neid tänapäeva meesideaaliga, iseloostab keskaegse aadlidaami ilu- ning käitumisideali; võrdleb seda tänapäeva naise ideaalidega, loetleb aadlinaise kohustusi ja ülesandeid abikaasa ja lossiemandana; selgitab aadlike abielu peamist eesmärki. analüüsib linnuselu vooruseid ja puuduseid keskaja inimese seisukohast	Läänipüramiidid https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/18835-Seisused-keskaja-Euroopas/220194 Vastastikune õpetamine e siksak meetod: õpilased töötavad rühmades. Tekstiosad käsitletava alateema kohta (nt rüütlike elu või aadlidaami elu). iga rühm koostab kaks küsimust oma alateema kohta.
Ristiusk, kirik ja kultuur	
iseloostab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooajalooperioode; iseloostab kiriku rolli keskaja ühiskonna ja üksikisiku elus; kirjeldab kiriku struktuuri, teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; Selgitab mõne näite põhjal, mil moel võivad ehitised, kunstiteosed ja muud esemed anda teavet keskaegse inimese maailmapildi kohta. teeb kirjalike tekstide või kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi, hinnates autori taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis.	Meeldetuletuseks. Kristo Siig, video, Kuidas tekkis kristlus https://www.youtube.com/watch?v=e6qV4R04BWg Töö mõistetega. Kristo Siig, video. Vaimulik seisus keskajal. https://www.youtube.com/watch?v=k89-yAUayPo Sõnastiku koostamine, mõistete paigutamine skeemi, aliase mäng: õpilased koostavad teemaga seotud mõistetest sõnastiku (koos selgituste ja näidetega) tähestikulises järjekorras. Sõnade tähenduse leidmiseks sobib https://xn--snaveeb-10a.ee/ ja teised õppematerjalid. Kui ülesanne tehakse veebikeskkonnas võivad õpilased

nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid; tunneb ära ja nimetab romaani ja gooti stiili arhitektuuris (ümarkaar/ teravkaar, hoone üldilme, akende suurus ja hulk, detailid); iseloomustab kunstiteoste toel keskaja kujutatavat kunsti (temaatika, kujutamisviis, kunstniku staatus, eesmärgid). märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; selgitab ristiusustamise mõju kultuurile ja keskkonnale kirikuehituse näite kaudu; teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel; toob näiteid keskaja inimeste teadmistest ja uskumustest haiguste kohta toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist: Toob näiteid keskaja kirjandusest, kunstist ja muusikast; *iseloomustab keskaja kultuuripärandit näidete põhjal	otsida pilte (keskaegseid kunstiteoseid) mõistete illustreerimiseks. Teemakaart või mõistete paigutamise skeemi: õpilased koostavad teemakaardi, grupeerides mõisted. Teemad võib ka ette anda (nt kiriku hierarhia/vaimulikud, jumalateenistus, kirikuhoone, kloostrielu, kujutatav kunst jms). Teemaga seotud mõistega võib koostada aliase kaardid (nt üks mõiste kaardil), õpilased jagatakse gruppidesse, iga grupp (või rida klassis) on võistkond õpilased käivad kordamööda igast grupist klassi ees mõisteid seletamas. Vastata võib ainult oma võistkond. Kui seletaja oskab seletada nii, et võistkond mõiste ära arvab saab 2 punkti. Kui seletaja ei tea mõistet, võib seletada õpetaja ja võistkond arvab õigesti, siis saab võistkond 1 punkti.
Euroopa riigid varakeskajal toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi selgitab suure rahvaste rändamise põhjuseid ja mõju Euroopale; nimetab Lääne-Rooma riigi aladel tekkinud germaanlaste riike; iseloomustab germaanlaste ja roomlaste suhteid; nimetab romaani ja germaani keelkonda kuuluvaid keeli analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;	Töö kaardiga: germaanlaste riigid - kaardi abil rahvastikurände kirjeldamine, germaanlaste riikide nimetamine või kontuurkaardile märkimine, Frangi riik ja selle lagunemine. Mõttekaart Chlodovechi kohta, näidis lk 11 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte Kolmeastmeline intervjuu: Karl Suur https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/4307 Töö allikatega (pildid): Frangi riik, lk 62-

kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi (kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa); teab, kus tekkis Frangi riik – kannab kontuurkaardile selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi jaoks selgitab, kes on Merovingid, kes on Karolingid	70 https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=62&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509 Valik erinevaid ülesandeid: Keelekümbluse kogumik. 7. klass lk 16-19 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte
Linnad ja linnaelu	
kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades ajaloolaseid mõisteid õiges kontekstis võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist toob näiteid, mis Eesti linnades on säilinud keskajast märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju selgitab hansakaubanduse mõju Eesti linnade arengule	Kuulamisülesanne lünkharjutusega https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13714-Keskaegsed-linnad Töö kaardiga: kaardile märgitakse Eesti keskaegsed linnad ja eraldi värviga hansalinnad. Rollides kirjutamine (RAFT): nt õpipoisi kiri kodustele. Õpilane valib, millisesse keskaegsesse linna ning mis meistri töökotta ta õpipoisi läks. Kirjeldab keskaegse linna olustikku ja oma kohustusi, kasutades vähemalt kümnet õpetaja poolt ette antud mõistet õiges kontekstis. Filmide “Apteeker Melchior” etteantud küsimustele vastamine linna eluolu, inimeste välimuse kohta jne. Ülesanded õppevideo põhjal: Keskaegne linnakultuur video ja ülesanded Video: https://www.eays.edu.ee/%C3%B5ppematerjalid/ajalugu/audiovisuaal-i tekst+ülesanded https://drive.google.com/file/d/1sSMFTTia4L37a2EBfNcUqp_wvKiNi-Ig/view Töö allikatega (pildid) piltide vaatlemine ja ülesanded nende põhjal: Käsitöö ja tsunftikord https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=96&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509

	Eluolu linnas https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=102&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509
Euroopa riigid kõrgkeskajal	
analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; *võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal. analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; Toob näiteid relvastuse arengust keskajal, nt Saja-aastase sõja käigus võeti kasutusele tulirelvad	Töö allikaga: Bayeux vaip (nt mis allikaliik, mis sündmust kujutab, usaldusväärseuse hindamine jne. https://www.imelineajalugu.ee/mida-kujutatakse-bayeux-vaibal/ Info hankimine või kinnistamiseks laul “William the Conqueror” (inglisekeelne) https://www.youtube.com/watch?v=bQ8A5gReDw&list=PLA5NP5n9YwGU8-W_Ghthb7E9QTNdfWONS Töö allikatega: keskaegsed pildid Inglismaa, lk 131-135 https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=131&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509 Prantsusmaa ja Saja-aastane sõda, lk 136-140 https://www.etera.ee/zoom/9884/view?page=136&p=separate&search=maret%20aasa&tool=search&view=0,0,2480,3509
Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik	
teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; Selgitab mõne näite põhjal keskaegse Euroopa suhteid naabritega; teeb kirjalike või esemelite allikate ja kunstiteoste põhjal lihtsamaid järeldusi arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;	Piltide otsimine ja pildi kaudu ühiskonna eripärade kirjeldamine. Grupitöö. Ülesanne: Otsige iga käsitletava kultuuri (Bütsants, araablased, Vana-Vene riik, viikingid) kohta üks pilt ühest eluvaldkonnast: • religioon ja usuelu• majandus ja kaubandus• välissuhted ja sõjandus• igapäevaelu ja olme• kultuur, haridus ja teadus

toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi, *teeb lihtsamaid järeldusi rahvaste ja kultuuride vastastikuse mõju kohta	Kujundage stend, plakat, slaid, esitlus vms ning iseloomustage nelja keskaja Euroopa naaberkultuuri või ühiskonda ühe valdkonna (märksõnade) kaudu, tuues võimalusel välja vastastikused mõjutused Euroopaga. Töö esitlemine. Teema süvendamiseks täidavad teised õpilased võrdleva tabeli esitluste põhjal. Keelekümbluse töölehed, Bütsants, Vana-Vene riik vt lk 61-66 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klaskile/215090
Ristisõjad	
toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; toob allikate põhjal esile ristisõdade põhjuse-tagajärje seoseid; selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; selgitab, miks algasid ristisõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; kirjeldab muistse vabadusvõitluse käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti (ristisõjad Euroopas ja Liivimaal, keskaja algus Eestis); nimetab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärgi selgitab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas	Töö kaardiga: leiab kaardilt infot ja selgitab kaardi abil, mis riikidest mindi ristisõtta, kus asub püha maa jne. https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/162393086281/map-of-the-crusades-1096-1204-the-crusades-were https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13783-Ristisõjad-Kaart-1 Töö allikaga. Paavst Urbanus II kõne ja ristisõjad. Suunised õpetajatele. kuidas väärinfot avastada ja õpetada https://learning-corner.learning.europa.eu/system/files/2021-12/disinformation-booklet_et.pdf Sõnastab allika abil ristisõja põhjuseid või tulemusi http://keskaegnekirik.weebly.com/ristisotildejad.html Töö allikatega: muistne vabadusvõitlus. Õpetaja võib tekste lihtsustada või ise selgitada: https://drive.google.com/file/d/192IRGOMXjR0gg8dpOxfbzIbpRcsqgOQk/view Töö tekstiga, tabeli täitmise rollimäng

	Ristisõjad lk 45-49 Keelekümbluse kogumik. 7. klass. https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte Töö ajajoonega: koosta ajajoon Liivimaa ristiusustamise tähtsamate sündmuste kohta
Haridus, ülikoolid ja teadus	
loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest; selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada Nimetab keskaja seitse vaba kunsti Toob näiteid keskaja teaduste: skolastika, alkeemia, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -tulemustest nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd	Töö tekstiga. Tekst jagada osadeks valida lõigud ja teemad vastavalt õpilaste arvule ja võimetele. Paaristöö: INSERT-lugemine (teksti kõrvale märgitakse kokku lepitud märgid (nt v varem teada, - erineb teadaolevast, + uus lisainfo, ? tahan rohkem teada) Haridus ja teadus, keelekümbluse töölehed lk 59-60 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215090 Töö pildiga: Keskaja vabad kunstid https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/71/Septem-artes-liberales_Herrad-von-Landsberg_Hortus-deliciarum_1180.jpg Pildi toel uuritakse, mis olid keskaja seitse vaba kunsti ja arutletakse, miks olid olulised just need distsipliinid. Soovitav on arutleda ka ladina keele tähtsuse muutumise üle hariduses. Keskaja ülikoolid ja skolastika. Aquino Thomas. https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/18866-Keskaegne-linn-ja-kaubandus-haridus-ja-teadus-Euroopa/220605
Eesti keskajal	
toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; märgib kaardile Liivi sõja järgse haldusjaotuse arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle,	Töö kaardiga - keskaegse Liivimaa valitsemise, täita saab kontuurkaarti või kirjeldada kaardi põhjal keskaegse Liivimaa haldusjaotust ning valitsemist. Faktipüramiid keskaegse Liivimaa kohta (võib teha nt paaristöona)

kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu; selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale muistse vabadusvõitluse lõppu	Töö tekstiga: Seisused Vana-Liivimaal https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/19070-Seisused-Vana-Liivimaal-moisnikud-talupojad-ja-vaimulikud/222447
Maadeavastused	
selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu; selgitab Christoph Kolumbuse rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks; toob näiteid hispaanlastest ja portugallastest kolonisaatorite eesmärkidest ja tegevusest Ameerikas. toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist; Märgib kaardile maadeavastajate retked. Kirjeldab retkesid oma sõnadega kasutades geograafia termineid. Selgitab eurooplaste kolonialismi põhjuseid ja tagajärgi Uues Maailmas; toob näiteid hispaanlaste ja portugallaste tegevusest Uue Maailma avastus- ja vallutusretkedel; annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile Uues Maailmas kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast.	Cristoph Kolumbuse vastuoluline lugu https://www.ohtuleht.ee/tervis/677507/christoph-kolumbuse-vastuoluline-lugu Töö allikaga. Ameerikate koloniseerimine andis hoogu väikesele jääajale. https://novaator.err.ee/906591/ameerikate-koloniseerimine-andis-hoogu-vaikesele-jaajale Artikli analüüs. Tooge välja põhiseisukohad ja neid kinnitavad faktid. Analüüsi võib koostada ideekaardi või muus formaadis skeemina. Töö tekstiga: https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/3103 Rühmatöö: iga rühm saab maailma kontuurkaardi, seejärel allikatekstid maadeavastuste eelduste, põhjuste, tagajärgede kohta. Lisaks on allikatekstid erinevate maadeavastajate ja nende retkede kohta (nt Vasco da Gama, Ch. Columbus, Fernão de Magalhães vms). Rühmas on ülesanne koos allikad läbi töötada ja seejärel kanda eeldused, põhjused, tagajärjed kaardile, kaardile märkida erinevate värvidega avastusretkede suunad.
Reformatsioon ja vastureformatsioon	
toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;	Re-ga algavad mõisted ja nende tähenduse uurimine. https://voru.eelk.ee/leerikursus/reformatsioonist.htm

Toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust; nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi. analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel; uurib ja tutvustab mõne keskajal elanud inimese võimalusi ja valikuid Marthin Lutheri ja tema mõttekaaslaste näitel	https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/5361 Eri tasandi küsimuste esitamine teksti/ materjali kohta ja nendele vastamine. Võrdlemine. Õpilased koostavad tabeli või skeemi reformatsiooni leviku ja mõju kohta (nt luterlus, kalvinism, anglikaanlus), tuues välja ka ühisosa. Uurige reformatsiooni mõju kunstile, muusikale, haridusele Kordamine. Reformatsioon ja vastureformatsioon, keelekümluse töölehed lk 105-106 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215092
Renessanss ja humanism	
loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest; võrdleb skolastikat ja humanismi; toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest ja selgitab nende tegevuse mõju teadusliku maailmapildi kujunemisele. selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud; selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse.	Poster või slaid. Esitage kahtlevaid küsimusi (uurimisküsimusi) ja otsige neile vastuseid. Näidake visuaalselt ja põhjendage valikuid, kuidas leidsite oma küsimusele vastuse. Koostage võrdlev tabel või skeem skolastika ja humanismi kohta. Sõnastage üks teema, probleem või küsimus, millega tegelesid renessansiajastu õpetlased, kunstnikud, arhitektid, kirjanikud ja koostage traktaat, milles jälgendate renessansiajastu mõtteviisi. Kuulsuste pidusõök: keelekümluse töölehed lk 104 https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12618-Ajalugu-keelekumbluse-toolehed-7-klassile/215092
Õppesisu:	
Maailm keskajal 476–1492	
Keskaja mõiste, üldiseloostus ja perioodiseerimine	
Seisused, läänikord ja eluolu	
Ristiusk, kirik ja kultuur	

Euroopa riigid varakeskajal
Linnad ja linnaelu
Euroopa riigid kõrgkeskajal
Keskaegse Euroopa naabrid: araablased, Bütsants, viikingid, Vana-Vene riik
Ristisõjad
Haridus, ülikoolid ja teadus
Eesti keskajal
Maailm varauusajal 1492–1600
Maadeavastused
Reformatsioon ja vastureformatsioon
Renessanss ja humanism
Põhimõisted:
Keskaja mõiste. Keskaja periodiseering: vara-, kõrg- ja hiliskeskaeg.
Läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feod, läänimees ehk feodaal, senjöö, vasall, läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia, turniir, linnus
Ristiusk, katoliku kirik, kiriku struktuur, kogudus, usklikud, vaimulikud, ilmikud, pühak, paavst, peapiiskop, piiskop, preester, klooster, munk, kerjasmunk, nunn, abt, abtiss, tsölibaat, askees, palve, palverännak, palverändur, reliikvia, liturgia, koraal, psalm, sakrament, ristimine, armulaud, laulatus, ordinatsioon, patt, paradiis, põrgu, puhastustuli, piht, romaani stiil, gooti stiil, altar, ümarkaar, teravkaar, manuskript, miniatuur
Suur rahvasterändamine, germaanlased, Chlodovech, Frangi riik, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping
Linnaõigus, raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft, Hansa Liit
William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid, Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc
Bütsants, õigeusk, patriarh, ikoon, ristkuppelkirik, mosaiik, kirikulõhe, beduiinid, Meka, Kaaba, islam, moslem, Allah, prohvet, kaliif, kalifaat, džihaad, mošee, minarett, koraan, imaam, viikingid, varjaagid, normannid, saaga, ruunikivi, valhalla, bojaar, veetše, družina
Urbanus II, Saladin, püha maa, ristisõjad, Läti Henriku Liivimaa kroonika, muistne vabadusvõitlus, Lembitu
Kloostrikool, linnakool, toomkool, ülikool, teaduskond, 7 vaba kunsti, rektor, dekaan, dispuut, skolastika, alkeemia, astroloogia
Keskaja periodiseering Eesti ajaloos, Vana-Liivimaa, Liivi sõda
Marco Polo reisikirjad, kompass, karavell, karak, indiaanlased, asteegid, inkad, konkistadoorid, kolonialism, koloniaalimpeerium
Katoliiklus, reformatsioon, usupuhastus, indulgents, tees, ketser, Augsburgi usutunnistus, luterlus, protestantlus, kalvinism, anglikaanlus, pildirüüste, Trento kirikukogu, jesuiidid, vastureformatsioon, inkvisitsioon
Humanism, renessanss
Kooli väärtuste arendamine:
Koostöö – Õpilaste vahelist koostööd arendatakse grupitöödena. Lõimingu käigus areneb koostöö õpetajate vahel. Õppekäikudel areneb koostöö välispartneritega. Ettevõtlikkus – digivahendite soodustatakse loovat ja uuenduslik mõtlemine, saavutusvajadus ja arukas juhtimine. Väärtustame jätkusuutlikku hoiakut, mida iseloomustavad uuenduslik, julge ja kriitiline mõtlemine ning eneseteostusvajadus.

Ettevõtlik õpilane, õpetaja ja koolitöötaja on avatud, tahab ja oskab leida uusi ideid, julgeb eksida ning oskab eksimustest õppida. Loovus – arendatakse tutvustades erinevaid uudseid allikaid ja võtteid, kasutades lõimingut ja andes loovust eeldavaid. Keskkonnahoid – ajalooliste näidete varal aidatakse kaasa õpilaste veendumuse kujunemisele sotsiaalse ja loodusliku keskkonna hoidmise ning säästmise vajalikkusest. Tervis- kasutatakse erinevaid liikumisega ülesandeid, et suurendada füüsilist aktiivsust tundide ajal.	
Lõiming:	Hindamine:
Keskaja mõiste, üldiseloostus ja perioodiseerimine	
ÜLDPÄDEVUSED: Õpipädevus (ajaloo) kaardiga töötamise oskuse arendamine: kaardilt riikide leidmine, muutuste nägemine ja sõnastamine. kultuuriline identiteet väärtustab keskaegseid ajaloomuistiseid oma kodukohas LÄBIVAD TEEMAD: keskkond ja jätkusuutlik areng – külmaperiood, kuidas keskkond muutus, suure rahvasterändamise tulemused Lääne-Euroopa jaoks. AINEALANE LÕIMING: matemaatika - sündmuste paigutamine araabia numbritega ajajoonele. Kunst: kuidas kujutati inimesi, eluolu keskajal	Ajaloopiltide mõtestamise järel kirjutab õpilane lühikokkuvõtte teemal "Sel aastal õpin ma ajalootunnis...." Oma definiitsiooni koostamine keskaja kohta, näide lk 9, Keelekümbluse kogumik. 7. klass. https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/12258-7-klass-Ajalugu-Keelekumblus-1-66-toolehte Töö ajalookaardiga: leiab ja nimetab erinevusi 5. ja 13. sajandi kaardil, nimetab riigid, mis 13. sajandist on püsinud tänapäevani, leiab 5 tänapäeva riiki, mida 13. sajandil veel polnud.
Seisused, läänikord ja eluolu	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid - skeemi koostamine nt linnus, feodaalse hierarhia või rüütlite elu kohta, LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - mõistab ja iseloomustab Jumala kesket rolli keskaja inimese maailmapildis AINEALANE LÕIMING - eesti keel - tekstist olulise leidmine ja selle arusaadavalt kaaslaslele selgitamine	Laiendatud mõttekaart rüütlite elu kohta (illustreeritud). Rühmatöö käigus koostatud küsimustele vastamine, rühmatöö hindamine. Hinnatakse eelkõige õpilase osalemist erinevates tööprotsessides: iseseisev töö tekstiga ja ekspertgrupis koostöötamine, kodurühmades oma teema teistele õpetamine, küsimustele vastamine, õpilane võib kasutada vastamisel oma

kunst - illustreeritud mõttekaart rüütlite, aadlidaami või linnuste kohta.	konspektivihikut, kuhu ta on teinud märkmeid.
Ristiusk, kirik ja kultuur	
Lõiming kunstõpetusega: tutvumine miniatuurmaalide ja keskaja kujutava kunstiga. Teksti illustreerimine. Läbiv teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis. Usundiõpetus - Quizziz kristluse kohta: https://quizizz.com/admin/quiz/5fac3bcac016dd001bf3a72a/kristluse-kokkuvote?fromSearch=true&source=	Ülesanne: koostage kasutades etteantud mõisteid käsikirjaline lugu: nt Kirik on jumala koda või pange kirja õpetussõnad: nt Kuidas inimene peab jumalat teenima ja illustreerige see miniatuuri stiilis.
Euroopa riigid varakeskajal	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid - kaardi abil info leidmine ja sõnastamine, mõttekaardi koostamine Karl Suure kohta ettevõtlikkuspädevus - arutletakse selle, missugused omadused peavad olema inimesel, kes on kindlustanud endale koha ajaloos. LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - tänapäeva Euroopa juured peituvad keskajas teabekeskkond - õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga	Kontuurkaardile germaanlaste riigid; Frangi riik võimsuse tipul ja selle jagunemine Verduni lepingu järel. Mõttekaart Karl Suure kohta.

AINEALANE LÕIMING: geograafia - keskaegse ja tänapäevase Euroopa riikide kaardi võrdlemine Muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.	
Linnad ja linnaelu	
ÜLDPÄDEVUSED: Digipädevus - internetist vajaliku info otsimine. ettevõtlikkuspädevus - missugused omadused pidid olema kaupmehel, kuidas saadi meistriks, milliseid ameteid tuli kauem õppida, miks? sotsiaalne ja kodanikupädevus - grupis töötamine, kodanikuõigused ja -kohustused keskaegses linnas LÄBIVAD TEEMAD: elukestev õpe ja karjääri kujundamine - keskaegsed ametid, ametialane väljaõpe (meistriks saamine). teabekeskond - õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga AINEALANE LÕIMING: Loodusõpetus - Eesti keskaegsete linnade ja hansalinnade märkimine kaardile. eesti keel ja kirjandus - lühijutu koostamine. Muusika - keskaja muusika kuulamine, selle iseloomustamine ja võrdlemine tänapäevaga.	Definitsioonikaardi koostamine erinevate mõistete kohta individuaalselt või paaris (nt tsunft, raad) Lünktekst, tõene väär lause https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/13772-Eesti-keskaegsete-linnade-valitsemine-Raad
Euroopa riigid kõrgkeskajal	
ÜLDPÄDEVUSED:	Õpilane koostab Bayeux vaiba põhjal mõttekaardi või definitsioonikaardi ja

õpipädevus - hangib infot ja tõlgendab allikakriitiliselt visuaalset ajalooallikat. Koostab õpitu põhjal mõttekaardi või definitsioonikaardi (süsteemiseerib ja kinnistab õpitud). LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - Inglismaa ja Prantsusmaa kultuuride muutumine ajaloo vältel, väärtustab kultuurilist mitmekesisust teabekeskond - õpilane teadvustab, et ajaloolised pildid on ajalooallikad, mille abil saame hankida infot, seda analüüsida ja hinnata ning võrrelda kirjalikes allikates oleva infoga AINEALANE LÕIMING: kunst - kuidas kujutati inimesi, lahingustseene keskajal, kunstitöö ajalooallikana. muusika: ajaloosündmuse esitamine lauluna inglise keel: Inglismaa ajalugu puudutava informatsiooni hankimine ja tõlkimine ja esitamine võõrkeeles	selgitab ajaloosündmust ning teeb järeldusi oma koostatud skeemi põhjal. Õpilane nimetab Saja-aastase sõja põhjuseid ning tagajärgi, selgitab, kes oli Jeanne d'Arc ja millega on ta ajalukku läinud
Ristisõjad ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine ja sõnastamine, LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - eestlaste muinasusk ja ristiusu vastuvõtmine, elame kristlikus kultuuriruumis, austame loodust. AINEALANE LÕIMING: geograafia - Euroopa kaardi kasutamine, Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul. eesti keel ja kirjandus - katkendi lugemine Läti Henriku "Liivimaa kroonikast".	Kaarditöö: õpilane koostab ajalookaardi põhjal ristisõdade kohta küsimusi nii, et paariline saab vastata kaardi põhjal. Allikaanalüüs Ajajoonele sündmuste kandmine ja nende kirjeldamine
Eesti keskajal	

ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - ajalookaardi ja allikate abil teadmiste hankimine ja sõnastamine, LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - õpilane toob esile iseloomulikke jooni elust keskajal Eestimaal AINEALANE LÕIMING: geograafia - Eesti haldusjaotuse muutumine aja jooksul.	Töö kaardiga - keskaegse Liivimaa valitsemine, täita saab kontuurkaarti või kirjeldada kaardi põhjal keskaegse Liivimaa haldusjaotust ning valitsemist. Faktipüramiid keskaegse Liivimaa kohta (võib teha nt paaristööna)
Maadeavastused	
Lõiming. Geograafia: vahemaade mõõtmine, orienteerumine asukoha määramine, geograafiline kaart, maadeavastajate teekondade kirjeldamine kasutades geograafia terminoloogiat (ilmakaarte nimetused, mandrid, saared, neemed, ookeanid, mered, väinad jms) Füüsika. Mõõtevahendid ja ühikud.	Märgib kaardile Chrisoph Kolumbuse merereisi Ameerikasse ja teiste maadeavastajate retked. Diferentseerimiseks sobib eeltäidetud kaart, atlase abil kaardi täitmine, etteantud märksõnad ja/või lünkteksti täitmine. Oluline on, et õpilane annab oma sõnadega hinnangu maadeavastustega alanud koloniseerimisele ühest või mitmest perspektiivist.
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:	
1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu. 2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid. 3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajaloo, teab Eesti ajaloo pöördepunkte. 4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal. 5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas. 6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu. 7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele. 8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis. 9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust. 10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga. 11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.	

12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond:	Õppeaine:
III kooliaste	8 klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus		
Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjust ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid. Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti. Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased. Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle. Õpilaste maailmapilti rikastab ainete vaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest. Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi: • oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;• ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;• ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;• funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;• empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;		

• allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus	
Õpitulemused:	Metoodilised soovitused, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
Uusaja mõiste, üldiseloostus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.	
Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode * määratleb ajalisel (märgib ajajoonele) varauusaja ja uusaja piirid; * selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärki ja kokkuleppelisust; * iseloomustab seisuslikku ühiskonda ja Euroopa usuelu varauusajal * toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal.	Ajajoone koostamine: pöördepunktide, oluliste uusaja sündmuste ja nähtuste märkimine ajajoonele. Õpitakse kasutama õpikut, otsima infot veebist vms? Ühiselt pannakse paika ajastu piirid. Ajajoone võib koostada paberil või veebikeskkonnas, üksi, paaris või rühmatööna. Soovitatav on ette anda sündmuste hulk, mida ajajoonele märkida (nt iga 50 aasta kohta kaks olulist sündmust, koos põhjendusega, miks just need välja toodi). Vähem võimekale õpilasele võib ajajoonele märgitavad sündmused ette anda. Seisuste skeemi (püramiidi koostamine). Skeemil tuleb näidata erinevused seisuste sees.
Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal	
toob allikate abil esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid: * võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärgi * analüüsib allikate usaldusvärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; * hindab allika usaldusvärsust eristades fakte ja arvamusest; * teadvustab allika autori taotlusi ja eesmärgi; * põhjendab allika valikut. teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; * teeb allika põhjal järeldusi autori positsiooni, taotluste või veendumuste kohta.	Sissejuhatuses sobib Kristo Siigi video ususõdade kohta https://www.youtube.com/watch?v=RHKZ_-10820 Töö tekstiga: õpilane koostab vähemalt kahe riigi näitel võrdleva tabeli 16.-17. sajandi kodusõdade/ ususõdade põhjuste ja tagajärgede kohta ja sõnastab Kristo Siigi video, oma koostatud tabeli ja teksti toel omapoolse järelduse ususõdade tulemuste ja tagajärgede kohta. Allika analüüs: Analüüsimiseks sobivad allikad: Francois Dubois' Pärtliöö veresaun: https://www.mcba.ch/en/collection/the-saint-bartholomews-day-massacre/ John Barker, Marston Moori lahing 1644 https://et.wikipedia.org/wiki/Inglise_kodus%C3%B5da#/media/Fail:Battle_of_Marston_Moor_1644_by_John_Barker.png Matthäus Merian (1593–1650)

	Praha kaitsmine 1618. aastal, nagu on kujutatud Francis Lützowi raamatus "Praha lugu". https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Story_of_Prague,_Defenestration_of_Prague_in_1618.jpg
Absolutism ja valgustus	
iseloostab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode * iseloostab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut* analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;* analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda:* annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis* loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest:* seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga;* nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse.	Kasutab https://sonaveeb.ee/ mõistete seletamiseks Mõistekaardid Õpilane koostab laiendatud mõistekaarte näidetega valitsejatest, valgustusfilosoofidest ja nende vaadetest ja tegevusest. Kaardi mudel võib olla etteantud. Kaarte võib esitleda klassile ekraani vahendusel. Paaristöö: kirjavahetus kahe ajaloolise isiku (nt valitseja ja filosoofi vahel, kahe valitseja vahel vms). Õpilased valivad kaks ajaloolist isikut, kelle eluaastad võimaldavad neil kirjavahetuses olla ja kirjutavad kaks kirja. Esimene tõstatab mingi probleemi või küsimuse, küsib nõu vms. Teine vastab esimesele, andes soovitusi või hoopis kritiseerib esimese tegevust või seisukohti. Kirjades võiks puudutada valikuliselt usuküsimusi, lihtrahva elu parandamist, riigi valitsemise ja välispoliitika küsimusi jms, mis võis valitud isikule huvi pakkuda. Olenevalt klassi suurusest kantakse kirjad suuliselt ette väiksemates rühmades ning valitakse õnnestunumad või klassis.
Ameerika iseseisvumine	
selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu 17.-18. sajandil: *Inglise kolooniate rajamine, konfliktid Prantsuse ja Inglise kolooniate vahel, kolooniate konfliktid emamaaga, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, 1789. aasta põhiseadus ja selle jõustumine.* teab demokraatialle iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;	Töö tekstiga ja sündmuste aegrivi koostamine. Paaristöö: Õpilastele antakse sedelid sündmustega Ameerika Ühendriikide kujunemisloost. Sedelid tuleb järjestada ja sündmuste sisu lahti kirjutada. Töö tulemusel võib valmida elektrooniline- või paberposter või -plakat teemal Ameerika ühendriikide loomine, mida klassikaaslastele tutvustatakse. Ülesanne dokumendiga: Ameerika Ühendriikide iseseisvusdeklaratsioon https://vara.e-koolikott.ee/h5p/embed/2801

Selgitab inimõiguste ja kodanikuvabaduste arengut mõne ajaloolise dokumendi näitel * Ameerika iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus	Õpilane tutvub Ameerika Ühendriikide põhiseadusega Ameerika Ühendriikide põhiseadus: https://koit.pri.ee/wp-content/uploads/2012/03/USA-Pohiseadus1.doc Õpilane võib otsida vastuseid õpetaja koostatud/esitatud küsimustele või koostatakse ja esitatakse küsimusi vastastikku. Oluline on mõista, et Ameerika Ühendriikide Põhiseaduse näol on tegemist maailma esimese demokraatliku põhiseadusega, mis on olnu eeskujuks teiste riikide põhiseaduste koostamisel. Hindelise tööna tuleb koostada kõne, mille põhiseaduse koostaja peab saadikutele enne põhiseaduse allkirjastamist.
Prantsuse revolutsioon ja Napoleon	
toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi * selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi. * tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval * selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel.	Töö karikatuuriga. Õpilane iseloomustab karikatuuride toel seisuslikku ühiskonda Prantsusmaal 1789, tuues välja ühiskonna ümberkorraldamise vajadused erinevate seisuste seisukohalt https://vara.e-koolikott.ee/node/2596 Töö videoga. Õpilane lahendab video käigus ülesanded ja kirjutab välja revolutsiooni arenemise sõlmpunktid/ etapid. Prantsuse revolutsioon. Interaktiivne video. https://vara.e-koolikott.ee/node/1831 Töö mõistetega: õpilased koostavad üksi või paaristööna ristsõna temaga seotud mõistetest, kas paberil või sobivas veebikeskkonnas Uudisloo koostamine: Louis XVI arreteerimine ja hukkamine. Uudisklipp. https://vara.e-koolikott.ee/node/2703 Töö karikatuuriga. Napoleoni sõjad. https://vara.e-koolikott.ee/node/2650
Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus	
selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu: * võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil toimunud muutusi Eestis;	Töö tekstidega, ajajoon http://entsyklopeedia.ee/artikkel/rootsi_aeg_e_estis http://entsyklopeedia.ee/artikkel/vene_v%C3%B5imu_aeg_eestis_18._sajandi_1%C3%B5pus1

* märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; * toob näiteid uusaja kultuuripärandist kodukohas ja Eestis; * toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus; * tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas.	Esmalt visandatakse ajajoonele Rootsi ja Vene aja kronoloogia ja olulisemad sündmused. Seejärel töötatakse tekstidega, eesmärgiga leida ja sõnastada Rootsi ja Vene aega läbivaid teemasid. Teemade leidmisel võib abi olla ka video vaatamisest Kristo Siig, video: Talurahva olukord 17.-18. sajandil https://www.youtube.com/watch?v=Fb5athSi7Qs või ülesannete lahendamisest. Ülesanded Eesti 17. sajandil https://vara.e-koolikott.ee/taxonomy/term/2935 Ülesanded Eesti 18. sajandil https://arhiiv.err.ee/video/vaata/vanad-ajad-pohjasoda Kultuuriobjekti tutvustamine: valida ja tutvustada üht kodukoha/ Eesti kultuuriobjekti 17.-18. sajandist Ülesannet on lihtne kohandada mahtu diferentseerides või paaris ja grupitööd tehes. Lihtne lahendus individuaalseks tööks on minireferaat 5 osalise mudeli järgi (nt vormistada A5 lehele)
Viini kongress ja Euroopa uusajal	
nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid; * võrdleb põhitunnuste alusel (üldilme, detailid) barokkstiili, klassitsismi arhitektuuris; * tunneb ära ja iseloomustab allikate põhjal barokki, rokokoostiili, klassitsismi kujutavas kunstis, toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta; * analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; *analüüsib teaduse arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel.	Mõistekaartide koostamine õppeteksti põhjal barokk: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kunstiajalugu/11-barokk rokokoo: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kunstiajalugu/12-rokokoo klassitsism: https://sites.google.com/tg.edu.ee/kunstiajalugu/13-klassitsism Mängukaartide valmistamine: individuaalselt või rühmades valmistatakse kokku lepitud formaadis (nt A5) kokku lepitud hulk mängukaarte (nt 3-5 ühe õpilase kohta). Igal kaardil on üks näide barokk, rokokoo või klassitsistlikust kunstist, kaardi taga täpsem info pildil kujutatud kohta (kogu

	kaardipakk võiks jaguneda enam-vähem võrdselt stiilide vahel).
Viini kongress ja Euroopa uusajal	
* analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel; *analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel/ (Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms).	Propagandapildid. Napoleoni võidud ja kaotused. Tööleht: https://drive.google.com/file/d/1wZOmxfQZDY6BLSVjnuWDB3jEcHIY9dVC/view Kristo Siig video, Viini kongress: https://www.youtube.com/watch?v=q-442idzYcU
Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine	
* analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; * toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellurakendamise tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas; * selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud: * toob näiteid kuidas industrialiseerimise tulemusena on suurenenud inimkonna ökoloogiline jalajälj; * analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19. sajandi Euroopa ja Ameerika Ühendriikide linnade näitel;	
Poliitilised õpetused	
* iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgrupe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale, rahvuslusele tänapäeval;	Kristo Siig, video, Uusaegsed ideoloogiad: liberalism, konservatism, sotsialism https://www.youtube.com/watch?v=kLqbtexx92g Keelekümbluse töölehed lk 75-76

* iseloomustab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.	https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/1692/Ajalugu75-90.pdf võrdlev tabel, näiteks: • suhtumine võrdsusesse• suhtumine eraomandisse• suhtumine rikkuse ümberjagamisse• suhtumine demokraatiasse• revolutsioon või reformid• riigi roll majanduses
Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)	
arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda: *arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvusluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1848. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle. Kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda.	Paaristöö kaardiga https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Revolutions_of_1848_in_Europe_%28pasopt_eng%29.svg Õpilased koostavad kaardil kujutatut ja legendi põhjal lühikese kokkuvõtte (4-5 lauset) Saksamaa olukorrast 1848.aastal. Võimekamad õpilased võivad kirja panna tähelepanekuid ka teiste riikide kohta. Kristo Siig, video Saksamaa ühendamise. Võrdleva tabeli koostamine valitud riikide kohta (Saksamaa, Prantsusmaa, Austria, Itaalia). Revolutsiooni põhjused, Tähtsamad nõudmised, Sündmuste käik, Tulemused. Võrdleva tabeli põhjal sõnastatakse kokkuvõttev järeldus Euroopa rahvaste kevade kohta.
Kolonialism ja imperialismi kujunemine	
toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist:	Tööleht: https://drive.google.com/file/d/131rYgrscv1N0JqvkeE4agUfRtKWMtXRa/view Töö pildiga: Prantsusmaa toob Marokosse tsivilisatsiooni, rikkuse ja rahu (Ajakirja <i>Petit Journal</i> kaanepilt 1911)

* toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalias * annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast. * selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega: * analüüsib koloniaalvallutuste seost loodusressursside kasvava vajadusega; * analüüsib rahvaarvu muutuste ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega 19. sajandi näitel; * analüüsib imperialismi kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.	Arutlege või tehke märkmeid Milliseid sümboliteid ja kujundikeelt kasutatakse Prantsusmaa ja Maroko põliselanike kujutamiseks? Kuidas põhjendavad eurooplased kolonisatsiooni? Mis võisid olla eurooplaste peamised koloniaalpoliitilised eesmärgid? Kas kolonistidel võisid olla kõhklusi oma tegevuse eetiliste külgede osas? Rühmatöö meetod probleemiaken (soovitav on moodustada neli rühma, iga rühm täidab kõik probleemakna ruudud). Akna ruutudesse kirjutada ühe või mitme riigi näitel: kolonialismi ajalugu ja põhjused kolonistide tegevus asumaadel (konkreetsed näited eri piirkondadest) põliselanike olukord tulemused, tagajärjed, mõju Probleemakende esitlemine (iga rühm esitleb üht akna ruutu, teised rühmad täiendavad). Järelduse sõnastamine:
Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul	
analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis: * seostab Eesti omariikluse algust rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmustega; * nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi; * nimetab Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikuid ja selgitab nende panust. * toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist; * seostab eestlaste perekonnanimede saamist pärisorjuse kaotamisega, toob näiteid perekonnanimede saamislugudest;	Näitus “Pärisrahvast priirahvaks” koos ülesannetega https://www.ra.ee/oppematerjal/naitus-parisrahvast-priirahvaks/?filters= Töö dokumendiga: 1905. aasta lendleht https://www.ra.ee/oppematerjal/1905-aasta-lendleht/ Eestist pärit ja rahvusvahelise mõjuga baltisakslaste teemal memoriini tüüpi mängu koostamine ja mängimine

* toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos;* märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;* toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;* toob näiteid Kalevipoja tegelaskuju tähenduse muutumise kohta ajaloos.* märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;* toob näiteid Eestist pärit, Eestis õppinud või tegutsenud baltisaksa haritlaste tegevuse rahvusvahelisest mõjust (Karl Ernst von Baer, Fabian Gottlieb Benjamin von Bellingshausen, August von Kozebue, Adam Johann von Krusenstern, Eduard von Toll, Friedrich Georg Wilhelm von Struve, Ferdinand von Wrangel jt);* teadvustab baltisakslaste rolli eesti (ja läti) kultuuri ja ühiskonnaelu arengus;	Tähelepanuväärseid baltisakslasi https://et.wikipedia.org/wiki/Baltisakslased#T%C3%A4h Ekskursioon kodukohas 19. sajandi kultuuripärandi teemadel.
Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine	
* toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid* arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle* analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi ning Esimese maailmasõja tagajärge ja mõju maailma arengule.* analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile	Töö kaardiga: ajalookaardi abil sõjaliste blokkide nimetamine, kontuurkaardile kandmine, sõja käigu kohta informatsiooni hankimine sõnastamine Töö allikatega: https://eelmine.ee/koolikott.ee/kogumik/18841-Esimene-maailmasoda Õpetaja valib klassile jõukohaseid ülesandeid (nt allika ja videoülesanded) Esimese maailmasõja tehnilised uuendused: tank, tsepeliin, mürkgaasid, lennuk. Kuidas

* nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms.* toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide ja revolutsiooni teel, analüüsib nende protsesside erinevusi;* kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju* nimetab Esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi* selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;* analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis:* seostab Eesti omariikluse kujunemist rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid)	mõjutas sõjapidamist tehnilised uuendused? Leida tehniliste uuenduste kohta infot internetist. Manööversõja ja positsioonisõja võrdlemine.
Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul	
* teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel:* toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt) ja põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel, rahvastikuprotsessides jne* toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist:* toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta.	Artikli ja reklaami koostamine. Teaduse ja tehnika areng uusajal. https://vara.e-koolikott.ee/node/310 Rühmatöö või paaritöö. Ühe minuti loengud 19. sajandi teadusest ja kultuurist. Vt näiteid ühe-minuti-loengutest https://novaator.err.ee/k/uhe-minuti-loeng Esmalt arutatakse mõne minutiloengu põhjal, milline on hea minutiloeng (pealkiri, hüpotees, loengu tekst, intonatsioon, katteplaanid, kokkuvõte) Seejärel kogutakse infot ja kirjutatakse tekst, mõeldakse läbi katteplaanid, küsimused jms.

Õppesisu:
Maailm 1600–1815
Uusaja mõiste, üldiseloostus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.
Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal
Absolutism ja valgustus
Ameerika iseseisvumine
Prantsuse revolutsioon ja Napoleon
Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseis
Kunst, kultuur ja teadus varauusajal
Maailm 1815–1918
Viini kongress ja Euroopa uusajal
Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine
Poliitilised õpetused
Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)
Kolonialism ja imperialismi kujunemine
Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul
Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine
Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul
Põhimõisted:
Varauusaeg, uusaeg, periodiseerimine, ajaloo pöördepunkt
Ususõda, kodusõda, protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid, Vestfaali rahu
Monarh, monarhia, absolutism, absoluutne monarh, valgustatud absolutism, valgustatud monarh
Koloonia, emamaa, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, põhiseadus, demokraatia
Seisused, generaalstaadid, reform, revolutsioon, Asutav kogu, äärmuslus, žirondiinid, jakobiinid, terror, koodeks
Rootsi aeg, Vene aeg, reduktsioon, restitutsioon
Barokk, rokokoo, klassitsism
Kongress, lõppakt, restauratsioon, tagurlus, tasakaal
Kütused: süsi ja koks, aurumasin, võimsusühikud: hobujõud ja watt, tööstus, vabrik, automatiseerimine, linnastumine
Ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsialism rahvuslus, natsionalism, äärmuslus, kommunism
Rahvuslus, rahvuslik vabadusliikumine, rahvusriik, kodanlus, liberalism, vabariik, põhiseadus
Koloonia, koloniseerimine, kolonialism, impeerium, imperialism
Reformid, tagurlus, dekabristid, õigeusk, isevalitsus, slavofiil, venestamine, baltisakslane, estofiil
Antant, Kolmikliit, Keskriigid, atentaat, läänerinne, idarinne, maneöversõda, positsioonisõda, Compiègne'i vaherahu, veebruari- ja oktoobrirevolutsioon Venemaal, Lenin, kommunistid, Nõukogude Venemaa, iseseisvusmanifest, 23.-24.02.1918
Sisepõlemismootor, elekter, hõõglamp, röntgen, raudtee, raudbetoon, rahvastik, aspiriin, narkoos, süstal, pastöriseerimine, valmistoit, krinoliin, targeldamine, frakk, smoking, silinder, romantism, realism, historitsism, impressionism, postimpressionism, juugend

Kooli väärtuste arendamine:	
Koostöö – Õpilaste vahelist koostööd arendatakse grupitöödena. Lõimingu käigus areneb koostöö õpetajate vahel. Õppekäikudel areneb koostöö välispartneritega. Ettevõtlikkus – digivahendite soodustatakse loovat ja uuenduslik mõtlemine, saavutusvajadus ja arukas juhtimine. Väärtustame jätkusuutlikku hoiakut, mida iseloomustavad uuenduslik, julge ja kriitiline mõtlemine ning eneseteostusvajadus. Ettevõtlik õpilane, õpetaja ja koolitöötaja on avatud, tahab ja oskab leida uusi ideid, julgeb eksida ning oskab eksimustest õppida. Loovus – arendatakse tutvustades erinevaid uudseid allikaid ja võtteid, kasutades lõimingu ja andes loovust eeldavaid. Keskkonnahoid – ajalooliste näidete varal aidatakse kaasa õpilaste veendumuse kujunemisele sotsiaalse ja loodusliku keskkonna hoidmise ning säästmise vajalikkusest. Tervis- kasutatakse erinevaid liikumisega ülesandeid, et suurendada füüsilist aktiivsust tundide ajal.	
Lõiming:	Hindamine:
Uusaja mõiste, üldiseloostus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.	
Läbiv teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng” Õpilast suunatakse aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest; Kunst, informaatika - olenevalt valikust, kas ajajoon koostatakse paberil või veebikeskkonnas võib ajajoont illustreerimise või piltide ja näitliku info lisamisega täiendada.	Teksti loomine. Lühikokkuvõtte koostamine uusaja kohta küsimuste toel. Õpilasel on võimalus kasutada kokkuvõtte koostamisel oma või rühma koostatud ajajoont ning seisuste skeemi. Hinnatakse õpilase suutlikkust välja tuua muutusi ja näiteid erinevatest eluvaldkondadest. Valitsemiskorralduse muutused varauusajal, ID 3976: https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/3976 (nõuab sisselogimist). Ajaloo lähtetaseme test 8. klassile, ID 9610: https://eis.ekk.edu.ee/eis/testid/9610 (nõuab sisselogimist).
Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal	
Eesti keel: soovitatav on sõnaveebist uurida sõnade ususõda, kodusõda, veresaun tähendusi ja lasta õpilastel neid mõisteid oma sõnadega seletada. Võõrkeeled: tõenäoliselt tuleb allikaanalüüsi koostamiseks infot otsida võõrkeelsetelt veebisaitidelt.	Allikaanalüüs: Koostab lihtsama analüüsi ühe kunstiteose kohta, sõnastab järelduse ning annab üldistava hinnangu ususõdade perioodile ajastu konteksti arvestades ning tänapäeva seisukohast. Kasutab temakohaseid mõisteid.
Absolutism ja valgustus	
Lõiming eesti keelega - sõnaveebi kasutamine ja kirjaliku ning suulise väljendusoskuse samuti esinemisoskuse arendamine. Ülesandes võiks õpilane püüda	Kujundav hindamine: kaasõpilased ja õpetaja annavad sõnalist tagasisidet suuliselt ette kantud kirjadele. Hinnatakse tegelaste valikut,

luua või tabada ajalooliste isikute väljendusstiili. Kirja kirjutamine arendab loovust ja empaatiat. Kirja pandud teksti ette lugemine vähendab esinemisärevust, ent pakub esinemiskogemust.	kirjade sisu ja ajaloolist tõepärasust, stiili ja esinemist.
Ameerika iseseisvumine	
Seos üldpädevustega: suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid; on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust	Kõne, mis peetakse Ameerika Ühendriikide põhiseaduse allkirjastamist: Kõne eesmärk on veenda osariikide saadikuid dokumendile alla kirjutama. Kõne võiks sisalda * lühikest ülevaadet riigi kujunemisloost; * viiteid iseseisvusdeklaratsioonile ja põhiseadusele * iseseisvusdeklaratsiooni ja põhiseaduse tähtsust demokraatlike põhimõtete ellurakendamisel; Hinnatakse kõne vastavust etteantud kriteeriumidele, õppeprotsessis käsitletud õppesisu ja dokumentide kasutamise oskust, stiili ja õigekirja
Prantsuse revolutsioon ja Napoleon	
Suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi Kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi; teadvustada oma väärtushinnanguid; Läbiv teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“: üksikisiku või huvirühma	* Venni diagramm: Revolutsioon ja reformid Prantsusmaal 1789-1804 Arutlus küsimuste toel: Kas ühiskonna ümberkorraldamiseks tuleks teha revolutsioon või reformid? Väitlus: Mõnikord on revolutsioon ühiskonna ümberkorraldamiseks möödapääsmatu. Paneeldiskussioon: Tagasivaade sündmustele Prantsusmaal 1789-1804 Meetodiks sobib otsustusmäng või juhtumianalüüs. Laua taga žirondiinide esindaja, jakobiinide esindaja, Napoleon Bonaparte, Joseph-Ignace Guillotin vms ajalooline isik

osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel	
Viini kongress ja Euroopa uusajal	
Lõiming eesti keelega: mõistete seletamine ja illustreerimine Viini kongressi näidetega Lõiming geograafiaga: Euroopa kaardi loomine	Minireferaat. Hinnatakse minireferaadi vastavust kokku lepitud struktuurile ja nõuetele ning kaasõpilase töö põhjal koostatud intervjuu küsimusi. Klassis analüüsitakse läbi viidud intervjuusid.
Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine	
Lõiming: keemia - söe ja koksi erinevused, orgaanilised kütused jms geograafia - tööstusliku pöörde levik ja seos loodusvarada ja looduslike tingimustega uurimisküsimuse sõnastamine dilemmaküsimuste harjutuse abil saavad õpilased aru kuivõrd oluline on taustainfo valdamine hea küsimuse koostamiseks ja faktidel põhineva otsustuse tegemiseks Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt. Läbiv teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“ Õpilast suunatakse arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklike keskkonnaalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele.	Ideekaartide koostamine ja esitlemine rühmatööna: Uusajal alanud tööstuslik pööre - kas liikumine inimkonna heaolu või kliimakatastroofi suunas? Samal teemal võib kirjutada ka arutluse, korraldada väitluse, koostada dilemmaküsimusi, millele kogutakse põhjendatud vastuseid klassikaaslaste, pereliikmete vms seast. Miniuurimus dilemmaküsimustega: õpilane koostab ühe dilemmaküsimuse etteantud teemal (nt kas koliksid 18. sajandi lõpul Inglismaal elades maalt linna? Kas töötaksid kaevanduses või oleksid pärisori?, Kui oleksid osav ja hinnatud mehhaanik, kas jääksid Euroopasse või põgeneksid Ameerikasse? jne) Seejärel toimuvad kohtumised kõigi klassikaaslastega. Vastastikku esitatakse oma küsimus ja vastatakse teise küsimusele. Kõik teevad märkmeid ja koguvad statistikat, kuidas küsimusele vastatakse ja mis on olulisemad põhjendused. Pärast koostavad ja esitavad õpilased lühikokkuvõtte oma dilemmaküsimusele antud vastustest.
Poliitilised õpetused	
Lõiming eesti keelega: mõistete selgitamine. Lõiming kunstiga: stendi kujundus.	Kodurühmad tutvustavad stende. Iga õpilane koostab võrdleva tabeli poliitiliste õpetuste kohta.

Lõiming ühiskonnaõpetusega: arutelu mõne tänapäeva Eesti või kohaliku elu probleemi üle. Läbiv teema „Väärtused ja kõlblus“ toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse.	Õpilane lahendab õpitulemuste saavutatuse kontrolliks valikvastustega testi ja/või põhjendab isiklikku maailmavaatelist eelistust. Hindamist võib laiendada küsides põhjendust ka kõige vähem sobiva poliitilise õpetuse kohta või kõige enam kompromissivalmis poliitilise õpetuse kohta. Isiklik arvamus peab olema põhjendatud.
Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)	
eesti keel: mõistete seletamine inglise keel ja geograafia: kaardi ja legendi lugemine ühiskonnaõpetus: võitlus õiguste eest, eesmärkide seadmine ja vahendite valimine, ühiskondlik vastasseis ja kompromissid Läbiv teema “Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” teema käsitlemisega suunatakse õpilast: 1) väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusele põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivaltatut lahendamist;2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama;	Arutluse kirjutamine: Kas Euroopa rahvaste liikumapanev jõud oli liberalism või rahvuslus? Abistavaid küsimusi: Milline oli Viini kongressi järgse Euroopa kaart ja poliitiline olukord? Mis probleemid põhjustasid erinevates riikides rahva enamuse rahulolematust? Millised olid Euroopa rahvaste peamised nõudmised riigivõimu ja ühiskonnakorralduse suhtes? Kuidas kulgesid revolutsioonilised väljaastumised eri riikides? Millised ühiskonnakihid olid revolutsioonilised ja miks? Milline oli võimukandjate reaktsioon rahva väljaastumistele? Miks ei vallandunud revolutsioone Inglismaal ja Venemaal? Millised olid 1848.-1849.aasta revolutsioonide peamised tulemused? Hindamiseks kasutada põhikooli arutluse hindamisjuhendit https://teaduskool.ut.ee/sites/default/files/tead

3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;	uskool/olympiaad/eesti/eao_2017_18_arutlus_e_hindamisjuhendid.pdf
Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - leiab ja sõnastab infot erinevate allikate ja ajaloolise kaardi abil. LÄBIVAD TEEMAD: tehnoloogia ja innovatsioon - tehnoloogia areng sõja ajal (uuendused sõjapidamises) teabekeskond - analüüsides Esimese maailmasõja eelseid allikaid, propagandapilte, õpilane õpib nägema propaganda mõju ühiskonnas valitsevatele hoiakutele ja inimese otsustele. AINEALANE LÕIMING: kirjandus - raamatud ja filmid, mis kajastavad Esimese maailmasõja sündmusi, nt Erich Maria Remarque “Läänerindel muutusteta” (miks nim sõjaaegset põlvkonda “kadunud põlvkonnaks”) geograafia - kaardilt info hankimine, kontuurkaardi täitmine.	Töö kaardiga: ajalookaardi abil sõjaliste blokkide nimetamine, kontuurkaardile kandmine, sõja käigu, rinnete, lahingute kohta informatsiooni sõnastamine. Faktipüramiid Esimese maailmasõja kohta Erinevaid oskusi kontrollivaid ülesandeid https://olympiaadid.haridus.ee/failid/[7386275]ajoltln_16.01.18_G_Esimene_ms_%C3%9CLESANDED.pdf https://olympiaadid.haridus.ee/failid/ajoltln_16.01.18_G_Esimene_ms_VASTUSED.pdf Laiendatud kava koostamine Eesti iseseisvumise kohta. Allikatöö: töö iseseisvusmanifestiga https://president.ee/et/eesti-vabariik/iseseisvusmanifest
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:	
1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.	

10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
II kooliaste	9 klass	Tundide arv: 70
Õppeaine kirjeldus		
Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjust ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid. Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti. Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitlusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased. Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle. Õpilaste maailmapilti rikastab ainete vaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest. Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi: • oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;• ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;• ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;• funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;• empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;		

allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus	
Õpitulemused:	Metoodilised soovitusd, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
Esimese maailmasõja tagajärjed	
ÕPILANE: selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo; teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi; teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed;teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda;teab ja selgitab Rahvasteliidu Esimese maailmasõja järgset rolli;kasutab ajalookaarti ja analüüsib teemakohaseid allikaid.	Enne teemadega alustamist on soovitus õpilastega läbi teha 9. klassi lähtetaseme test: Testide andmekogus (EIS) 9. klassi ajaloo lähtetasemetest, ID 9916 (Ajaloos lähtetaseme testid) Rahvasteliidu loomine - kas edu või nurjumine: http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_baltimaad/html/C2/C2_print.html Esimese maailmasõja kokkuvõte: https://www.youtube.com/watch?v=QwsVJb-ckqM Karikatuuri näited: http://nocumkatcher.pbworks.com/w/page/108324493/Political%20Cartoons Karikatuure otsida näiteks: https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page Artikkel: “100 aastat tagasi jõudis Eesti Vabariik maailma poliitikasse ja liitus Rahvasteliiduga”: https://teadus.postimees.ee/7284701/100-aastat-tagasi-joudis-eesi-vabariik-maailmapoliitikasse-ja-liitus-rahvasteliiduga Pariisi rahukonverents: https://www.youtube.com/watch?v=vrYhLNQMRro ja https://www.youtube.com/watch?v=0jycVFL8CNM Raamat “Maailma ajalugu”. Zeppo Zetterberg (2015)

	Karikatuur: http://jutupliiats.weebly.com/karikatuur.html
Eesti Vabadussõda	
analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis • teab, kes olid Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov ning selgitab nende tähtsust;• teab, millal toimus Vabadussõda;• teab Vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi;• kasutab ajalookaarti sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel;• teab ja selgitab Vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel.	Vabadussõja toimumise aeg, põhjused ja tagajärjed. 23. veebruar - miks tähistatakse? Töö kaardiga: sõja algus, pöördelised lahingud, rinde muutumine. Kasutada ajaloo atlast. Pildianalüüs: kes on pildidel ja mille poolest olulised Vabadussõja kontekstis: Jaan Poska, Johan Laidoner, Julius Kuperjanov. Tartu rahulepingu tekstiga tutvumine, teatud lepingus olevate punktide üle arutlemine. Miks on 3. jaanuar ja 2. veebruar lipupäevad?: https://riigikantselei.ee/uudised/tanasest-ja-uutest-lipupaevadest-sel-aastal Võrdlev tabel: poliitilis- ühiskondlik olukord Euroopas ja Eestis Esimese maailmasõja lõpust kuni 1920. aastani. Töö piltidega rühmas: fotod Vabadussõja ja Tartu rahu kohta. Mis on pildil? Kuidas nähtut tõlgendada. Perekonnaloo uurimine - osalemine Vabadussõjas. Võrdlev tabel: välisriikide roll Eesti Vabadussõjas: riigid, kes aitasid, kuidas aitasid? Töö allikatega. Rühmatöö: ajalehe artiklite otsimine Vabadussõja kohta. Mida tollastes ajalehtedes sõja kohta kirjutati: https://dea.digar.ee Rühmatöö esitlemine.
Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel	
iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas;	Võrdlev tabel -ism'de (fašism, kommunism, natsionaalsotsialism) kohta: iseloomulikud tunnused.

analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda; tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval; teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani. • iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;• seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism</i>;• teab, kes olid Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt ja iseloomustab nende tegevust;• võrdleb autoritarismi ja totalitarismi.	Autoritarism ja totalitarism - erinevused ja sarnasused. Võrdlev tabel Saksamaa, Itaalia, NSVL kohta: diktatuuride erinevused ja sarnasused. Võrdlev tabel USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa kohta: erinevused ja sarnasused demokraatias. Töö kaardiga: demokraatlikud riigid ja diktatuuririigid: miks, millal muutus riikide sisepoliitika ning miks jäi osa riike demokraatlikuks, osa mitte? Paaris- või gruppides arutleda: diktatuuri tekkimise põhjused. Töö fotodega ja plakatitega nii demokraatlike kui diktatuuririikide kohta. Mis valdkonna või teema kohta pilt/plakat on? Kellele suunatud? Mis on sõnum? Mida on pildil/plakatil näha? Kõne propagandarelvana. Lõigu analüüsimine raamatust "<i>Mein Kampf</i>" (https://www.nommeraadio.ee/meedia/pdf/RRS/Mein%20Kampf%20I.pdf). Mis hinnangu annab Hitler massidele? Mis demagoogia võtteid kasutasid natsid oma eesmärgi saavutamiseks? Töö piltidega: isikute äratundmine ja selgitamine nende rolli ja tähtsust kahe maailmasõja vahel. Ajajoone koostamine: kanda tähtsamad sündmused, isikute valitsemised ajajoonele. Saksamaa roll enne Teist maailmasõda - võrdlemine (võrdlev tabel) - Saksamaa Esimese maailmasõja järel ja enne Teist maailmasõda.
Demokraatlik ja autoritaarne Eesti	
toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide teel ja analüüsib nende mõju	Video vaatamine Filmiarhiivist "Eesti Vabariigi 20. aastapäeva tähistamine (paraad ja Pätsi kõne).

• nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja toob näiteid nende tegevusest; • selgitab ja toob näiteid mõistete <i>ideoloogia, reform</i> ja <i>revolutsioon</i> kohta; • kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul.	Maareformi kohta andmepõhiste tabelite analüüsimine ja järelduste tegemine. Eesti vabariigi neli põhiseadust - võrdleva tabeli koostamine. Töö piltidega: Jaan Tõnisson ja Konstantin Päts - teab, kes olid ja mis oli nende tähtsus ja roll Eestis kahe maailmasõja vahel. Autoritarismi avaldumine vaikiva ajastu näitel Eestis - tunnused ja näited. Töö allikatega: mida tollased ajalehed kirjutasid näiteks Pätsi riigipöördeist või põhiseadustest. Faktipüramiid Konstantin Pätsi ja Jaan Tõnissoni kohta: faktid nende elu kohta, tegevus ja mõju-tähtsus Eesti ajaloos. Töö ajateljega: sündmuste paigutamine ajateljele Kontuurkaart: Eesti haldusjaotus 1920-1940.
Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel	
analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale; arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid	Põhjus-tagajärje seosed majanduskriisi näitel: miks ja millal algas, milline oli tulemus? Lünkteksti täitmine etteantud märksõnade alusel, kus kokkuvõtlikult maailma majanduse olukord kahe maailmasõja vahel. Ideekaart: Saksamaa majandus Esimese maailmasõja järel näidete põhjal. Töö pildiga: pildid konveiersüsteemist ja Henry Ford - mis muutus majanduses ja tootmises ning milline oli Henry Fordi roll selles? Suure majanduskriisi eeldused, põhjused, tagajärjed joonistatud skeemi kujul (näiteid https://www.facebook.com/pliatsjapraanik/photos)

• kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel; • teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi; kasutuselevõtmine • teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed.	Kujundada oma Eesti kroon. Anda ülevaade rahareformist ja krooni kasutusele võtmisest. Arvutada tööaeg enne konveiermeetodi kasutuselevõttu ja pärast selle kasutuselevõttu. Töö allikatega: graafikute põhjal järelduste tegemine.
Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis	
teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel; toob näiteid erinevate ajastute kultuurist; analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda • kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas; • nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; • nimetab mõnda kultuuritegelast maailmas ja Eestis ning selgitab tema olulisust kultuuriloos.	Võrdlev tabel: muusika, kunsti, filmi, teatri, kirjanduse näiteid ja isikuid maailmast ja Eestist. Otsida infot internetist. Võrdlevas tabelis on ees suunised. Info otsimine ja uurimine kodukohaga seotud tuntud ühe või mõne kultuuritegelase kohta. Töö piltidega: ära tunda kultuuriga seotud tegelasi maailmast ja Eestist ning selgitada nende tähtsust. Võrdlemine: periood kahe maailmasõja vahel ja tänapäev: auto, raadio, meelelahutus, lennuk. Mida kaasa tõi kahe maailmasõja vahel ja mis roll on tänapäeval? Mida positiivset-negatiivset on antud tehnika areng kaasa toonud? Kellel on ligipääs? Näituse koostamine: valida paarides nt. raamatust “1001 leiutist, mis muutsid maailma” leiutis või avastus kahe maailmasõja vahelisest perioodist. Tuua välja, kes leiutas, millal ja mis oli/on selle tähtsus ning mõju.
Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel	
toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;	Kontuurkaardi täitmine 1930. aastate konfliktide kohta.

arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel • teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; • teab ja kirjeldab sündmuseid, mis viisid Teise maailmasõjani.	Ideekaardid erinevate sündmustega: MRP, anšluss, Müncheni kokkulepe, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis: osalised, põhjus-tagajärg, millal toimus, miks oli oluline Teise maailmasõja puhkemise kontekstis? Ajajoone koostamine: erinevate sündmuste paigutamine ajajoonele. Paaris- või rühmatööna arutlemine erinevate sündmuste üle, mis viisid Teise maailmasõja puhkemiseni. Juhitud kujutus - lugeda teksti mõnest sündmusest, lasta õpilastel see lõpetada ja seejärel lugeda ette õige versioon. Uurida toleaeagseid ajalehti, mida kirjutati Teisele maailmasõjale eelnevatel aastatel erinevatest sündmustest. Töö karikatuuridega: nt Hispaania kodusõda, Hitleri Saksamaa.
Teine maailmasõda	
toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid; arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda • teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda; • toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; • seletab mõisteid <i>MRP</i>, <i>holokaust</i>, <i>ÜRO</i>; • kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; • analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis.	Töö kaardiga: erinevad sõjarinded. Sõjaplaanid. Võrdlev tabel: erinevate sündmuste toimumise aeg, põhjused- tagajärjed, osapooled. Sündmuste kandmine ajajoonele. Töö fotodega: mis konverents, kes osalesid, millised olid tulemused? Propagandaplakati analüüs: nt küsimused: mida kujutatakse plakatil? kes on tegelased? mis meeleolu püütakse plakatiga tekitada? kas pildi põhjal on võimalik öelda, mis riik (või mis poolel võidelnud riik) on, selle autor ja mis riigi sõdureid seal kujutatakse? Mõistekaartide koostamine: ühel pool mõiste, aastaarv ja/või sündmus, isik ning teisel pool selgitus. Mõiste- või ideekaardid mõistete kohta: genotsiid, holokaust, inimsusevastane kuritegu, mõistete tähendus tänapäeval. Võrdlev tabel: Teise maailmasõja tulemused: võitja ja kaotaja riigid, tulemused?
Eesti Teises maailmasõjas	

toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärg; analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel; analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist • selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;• selgitab Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga;• selgitab mõisteid <i>MRP, küüditamine, baaside leping, okupatsioon;</i>• analüüsib eestlaste valikuid Teises maailmasõjas.	Töö allikatega: eestlaste valikud Teises maailmasõjas. Töö lugudega küüditamise kohta: millised olid/on inimeste mälestused 1941. ja 1944. a suur küüditamistest. Allikanäiteid: https://www.kogumelugu.ee/et/otsing?keys=Eesti+Teises+maailmas%C3%B5jas (valida eakohased ja sobilikud lood). Erinevaid lugusid võiks kuulata rühmades, neid võrrelda: sarnasused ja erinevused. Õppekäik kodukohas asuvasse Teise maailmasõjaga seotud paika. (Sinimäe muuseum)
Külm sõda	
arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo • iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid;• seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>külm sõda, kriisikolle, raudne eesriie.</i>	Kaart: konfliktid ja kriisikolled kaardil. Nende vaatlemine kaardil või kontuurkaardile kandmine. Probleemiaken külma sõja kriiside kohta. Jagada rühmade vahel külma sõja kriisid. Rühmad täidavad tekstide ja videomaterjali põhjal probleemiakna (põhjused, osalevad pooled, olulisemad sündmused, isikud, probleemid, tagajärjed) ja esitlevad seda kas plakati või esitluse näol. Töö ajajoonega - külma sõja kriiside järjestamine Töö allikatega - õpetaja valib sobivad allikad, nt https://eelmine.ee-koolikott.ee/kogumik/19129-Kulma-soja-puhkemine-Kahepooluseline-maailm Mõistete harjutamiseks ristsõna https://learningapps.org/display?v=pv92ohckj21
Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda	
analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;	Vastastikune õpetamine e siksak meetod: ette anda allikad, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajalooos; arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ja põhjendab seda • kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel• teab, kes olid Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan ning iseloomustab nende tegevust• iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid• kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda ajaloo kaardi toel.	Juhtumi analüüs: kuidas näiteks liiguti mustanahaliste õiguste suunas - ette anda olnud juhtum(id) ja kuidas olukord lahendada. Kaarditöö: jagatud Saksamaa. Poliitilised tingimused erinevates Saksamaa piirkondades. Pilditöö: pildid isikute ja sündmustega - märkida, sündmus isik pildil ning panna juurde tähtsus.
Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV	
analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist; iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode • nimetab NSVL liidreid (Stalin, Hruštšov, Brežnev, Gorbatšov) ning iseloomustab nende võimuperioodi;• võrdleb eri perioode arutluse käigus;• toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda jne);• selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;• kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast Teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis.	Ajas orienteerumine, mõistete kinnistamine: https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19135-NSV-liit-valitsejad-majandus-ja-uhiskond ENSV https://eelmine.e-koolikott.ee/kogumik/19137-Eesti-NSV Rühmatöö, plakati koostamine: õpetaja jagab rühmade vahel pildil olevad teemad: isikukultus, vene värk, võõrad, pioneerid, repressioonid. propaganda. Iga rühm töötab läbi oma teema ning ülesanded ning tutvustab kokkuvõtte plakati abil klassile .
Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s	

kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest; toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel; märgkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda; analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga; toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist • iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi teisel poolel;• teab mõnda maailma ja Eesti tuntud kultuuritegelast ja selgitab nende tähtsust.	Vestlus/intervjuu: õpilased uurivad kodus vanematelt, vanavanematelt ja/või perekonna tuttavatelt, missugune oli eluolu nõukogude ajal (kool, poes käimine, elamud, kultuur, meelelahutus jne). Kirjalikult või salvestada vestluse/intervjuu. Eelnevalt ette valmistada küsimused intervjuuks/vestluseks. Nõukogudeaegne ese: õpilased toovad võimaluse korral kooli kaasa ühe eseme, mis on pärit nõukogude ajast. Teavad eseme lugu. Rühmatöö: õpilased esitlevad eset ning teevad kokkuvõtva plakati esemetest ja kodus räägitud lugudest. Esitluse võib teha ka digitaalselt. Ajajoon rühmatööna. Õpilased kannavad esemed ajajoonele. Teha lühiettekandeid nõukogude aja Eesti muusikute, sportlaste, kirjanike, näitlejate, teadlaste jt kohta (õpetaja võib anda valiku ette, võimalusel esitleda kodukandiga seotud isikuid, organisatsioone): nt Georg Ots, Paul Keres, spordiselts “Kalev”, Jaak Uudmäe, Ants Antson, Jaan Kross, Ellen Niit, Uno Naissoo, Gustav Ernesaks, ansambel “Laine”, Eve Kivi, Lia Laats, Ervin Abel jne. Võib ka teha segamini läänemaailma kultuuritegelaste kohta (näitlejad, muusikud, kirjanikud, sportlased): nt Aretha Franklin, Rolling Stones, Elvis Presley, Marilyn Monroe, Andy Warhol, Albert Camus, the Beatles”, Queen” jne.
Eesti iseseisvuse taastamine	
ÕPILANE: teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis; selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja; selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu • kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;	Pildianalüüs: vaadatakse Tallinna lennujaama pilti. Kelle nimega lennuväli seostub? Ideekaart: loetakse teabeteksti Lennart Meri kohta (valju häälega). Koostatakse ideekaart Lennart Meri kohta. Sama meetodit võib kasutada ka teiste võtmeisikute kohta. Visuaalne materjal: iseseisvuse taastamise kohta vaadatakse filmi. Küsimuste esitamine ja neile vastamine (küsimuste algused ette anda). Kontuurkaart: Balti kett kandmine kontuurkaardile ning selgitamine, miks see toimus, kus ja millal. Isamaaliste laulude kuulamine. Näiteks “Ei ole üksi üksi maa” - õpetaja selgitus, miks see laul ja kuidas on seotud fosforiidisõjaga; arutleda

• seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost, Balti kett, laulev revolutsioon</i>; • nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse taastamise protsessis ja annab hinnangu nende tegevusele ajaloolises kontekstis.	klassis, kuidas seostub iseseisvuse taastamisega. Miks on olulised iseseisvuse taastamise kontekstis nt öölaulupeod või 20. augusti muusikalised rahvaüritused? Lünkteksti täitmine iseseisvuse taastamise kohta, märksõnad on etteantud. Õpetaja lühike ülevaade krooni kasutusele võtmise kohta - milline oli kroon? tuua kroone näha kooli, kui on. Millal kroon asendus euroga? Mis on krooni väärtus tänapäeval?
Maailm 1990. aastatest alates	
iseloostab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel; selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega; märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju; analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile; mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga • toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; • teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel; • teab ja toob näiteid globaalprobleemide kohta; • analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna olevikule ja tulevikule.	Töö kaardiga: märgib, mis riigid tekivad NSVL lagunemisel, Tšehhoslovakkia ja Jugoslaavia lagunemisel. Ajajoon: Euroopa Liidu ja NATO laienemine: millal ühines Eesti EL ja NATO-ga? Mis ajal võttis Eesti kasutusele euro? Paaris- või grupitöö: erinevad globaalprobleemid (epideemiad, terrorism jne): selgitatakse põhjuseid, tuuakse näiteid. Probleemiaken: gruppides anda ette probleemküsimus, mis tuleb lahendada: probleemi põhjused, tagajärjed, näiteid ning võimalikud lahendused. Internetist info otsimine ja esitlemine ette antud teemal.
Õppesisu:	
LÄHIAJALUGU	
Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939	
Esimese maailmasõja tagajärjed	

Eesti Vabadussõda
Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel
Demokraatlik ja autoritaarne Eesti
Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel
Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis
Teine maailmasõda 1939–1945
Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel
Teine maailmasõda
Eesti Teises maailmasõjas
Maailm pärast Teist maailmasõda
Külm sõda
Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda
Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV
Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s
Eesti iseseisvuse taastamine
Maailm 1990. aastatest alates
Põhimõisted:
Compiègne'i vaherahu, Pariisi rahukonverents, Versailles' süsteem, Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliit, reparatsioonid
Vabadussõda, Tartu rahu, Jaan Poska, Võnnu lahing, Julius Kuperjanov, Johan Laidoner, Landeswehri sõda, välisriikide abi
Demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt
Maareform, Asutav Kogu parlamentarism, põhiseadus, vaikiv ajastu, Jaan Tõnisson, Konstantin Päts
Konveiermeetod, inflatsioon, ülemaailmne majanduskriis, uus kursus, maaseadus, rahareform
Uued valdkonnad kultuuris ja saavutused teaduses (tehnika, kino, film, kirjandus, teater, muusika jne)
Anšluss, Münchener kokkulepe, MRP, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis, Saksamaa taasrelvastumine, Saksamaa "Kolmas riik"
Sõjategevus ida- ja läänerindel, Stalingradi lahing, teise rinde avamine (Normandia dessant), Talvesõda, Pearl Harbor, tuumarelva leiutamine ja kasutamine, koostöö liitlastega, ÜRO, Atlandi Harta, inimsusevastased kuriteod (holokaust, genotsiid)
Baaside leping, baaside ajastu, annekteerimine, Konstantin Päts, küüditamine, suur põgenemine, nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon
Külm sõda, Trumani doktriin, Marshalli plaan, raudne eesriie, külma sõja kriisikolled (nt Berliini kriis, Korea sõda, Suessi kriis, Kariibi ehk Kuuba kriis, Ungari ülestõus, Vietnami sõda, Praha kevad, Afganistani sõda)
Heaolühiskond, mustanahaliste ja naiste õigused, jagatud Saksamaa, noorteliikumised, hipide liikumine, globaliseerumine, NATO, Euroopa Liit, võtmeisikud, Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Rosa Parks, Madeleine Albright, Indira Ghandi, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi
NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon, poliitiline juhtimine, kommunistliku partei liidrid Stalinist kuni Gorbatšovini, metsavendlus, kollektiviseerimine, industrialiseerimine,

plaanimajandus, massirepressioonid, küüditamine, dissident, Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas	
Infotehnoloogia areng, massikultuur ja kõrgkultuuri valitud näidete põhjal	
Laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis, Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin.	
NSVL lagunemine, Saksamaa taasühinemine, rahvusvahelised organisatsioonid (NATO, EL laienemine, ÜRO), rahu ja konfliktide lahendamine, identiteet ja mitmekesisus, energiamajandus, globaalprobleemid (nt epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused, terrorism).	
Kooli väärtuste arendamine:	
Koostöö – Õpilaste vahelist koostööd arendatakse grupitöödena. Lõimingu käigus areneb koostöö õpetajate vahel. Õppekäikudel areneb koostöö välispartneritega. Ettevõtlikkus – digivahendite soodustatakse loovat ja uuenduslik mõtlemine, saavutusvajadus ja arukas juhtimine. Väärtustame jätkusuutlikku hoiakut, mida iseloomustavad uuenduslik, julge ja kriitiline mõtlemine ning eneseteostusvajadus. Ettevõtlik õpilane, õpetaja ja koolitöötaja on avatud, tahab ja oskab leida uusi ideid, julgeb eksida ning oskab eksimustest õppida. Loovus – arendatakse tutvustades erinevaid uudseid allikaid ja võtteid, kasutades lõimingu ja andes loovust eeldavaid. Keskkonnahoid – ajalooliste näidete varal aidatakse kaasa õpilaste veendumuse kujunemisele sotsiaalse ja loodusliku keskkonna hoidmise ning säästmise vajalikkusest. Tervis- kasutatakse erinevaid liikumisega ülesandeid, et suurendada füüsilist aktiivsust tundide ajal.	
Lõiming:	Hindamine:
Esimese maailmasõja tagajärjed	
ÜLDPÄDEVUSED:	
Õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.	
kultuuri- ja väärtuspädevus - Esimese maailmasõja rahulepingu tingimuste kontekstis õiguse ja õigluse vahekord.	
LÄBIVAD TEEMAD:	
keskkond ja jätkusuutlik areng - sõja mõju keskkonnale.	
teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega.	
AINEALANE LÕIMING:	
eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende analüüsimine.	
geograafia - töö kaartidega.	
kunstiõpetus - töö karikatuuridega.	
inglise keel - karikatuuridel oleva teksti tõlkimine, videomaterjalist arusaamine.	
Eesti Vabadussõda	

Grupitöö: arutelu tekitavatele ja analüüsi nõudvatele küsimustele vastamine. Grupis ühise seisukoha kujundamine. Teadmiste kontroll: nt valikvastustega test või arutlevatele küsimustele vastamine. Töö kaartidega: kontuurkaardi täiendamine, ajaloo atlase kasutamine küsimustele vastamiseks. Pildianalüüs: karikatuuride kasutamine Teemakohase karikatuuri joonistamine ja selle esitlemine.	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine kultuuri- ja väärtuspädevus - eestlaste valikud sõjas, koolipoiste roll, Eesti vabadus ei ole iseenesest mõistetav, see saavutati võitluses ja seda tuleb kaitsta. sotsiaalne ja kodanikupädevus - rühmas töötamine. LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine kultuuriline identiteet - Vabadussõda kui Eesti omariikluse ja kultuuriloo oluline osa, lipupäevad. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende analüüsimine; ajalehe artiklite leidmine ja analüüsimine. geograafia - töö kaartidega kunstiõpetus - töö piltidega ühiskonnaõpetus - info leidmine riigiportaalidest.	Rühmatöö esitlemine ajalehe artiklite kohta. Perekonnaloo esitlemine - Vabadussõjas osalenud sugulane/sugulased. Teadmiste kontroll arutlevate küsimustega Eesti Vabadussõja tagajärgede, mõju ja Euroopa kontekstis. Isikute tundmine piltide järgi ning nende olulisuse selgitamine. Kuldvillaku tüüpi mängu koostamine ja läbiviimine Vabadussõja kohta: https://jeopardylabs.com Suuline arutelu Vabadussõja tähtsusest Eesti ajaloos. Kaarditöö: nt küsimustele vastamine ajaloo atlase põhjal. Videomaterjali analüüs ja esitlemine: gruppides anda vaadata erinevaid videoid Vabadussõja kohta. Iga grupp esitleb kokkuvõtte, täidetakse võrdlev tabel, mille põhjal tehakse teema kohta kokkuvõte.
Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine.	E-koolikott: Maailmasõdade vaheline aeg - autoritarism ja totalitarism, diktatuuride iseloomulikud jooned: https://e-koolikott.ee/en/oppematerjal/19069-

sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine geograafia - töö kaartidega kunstiõpetus - töö piltidega, plakatitega ühiskonnaõpetus - erinevad riigivalitsemise vormid ja nende tunnused inglise keel - videotest teksti arusaamine.	<u>Maailmasodadevaheline-aeg-autoritarism-ja-totalitarism-diktatuuride-iseloomulikud-jooned</u> Õpetaja valikul jõukohased ülesanded. Grupitöö: pannakse kirja demokraatia tunnused, mis meenuvad. Seejärel tabeli täitmine, kus on kirjas erinevad ajaloo perioodid ning kirjutatakse näiteid demokraatia arengust ja selle avaldumise kohta. Paaride ühendamine: erinevate poliitiliste õpetuste ja tunnuste ühendamine. Grupitööde esitamine ja kokkuvõtva tabeli täitmine demokraatlike ja totalitaarsete riikide kohta. Kokkuvõtva tabeli põhjal saab näiteks õpilane arutleda küsimuste üle. Arutluse koostamine. Õpilane valib ühe demokraatliku ja/või totalitaarne riigi ja koostab lühiarutluse õpetaja etteantud küsimuste põhjal. Aliase tüüpi mängu koostamine ja läbiviimine. Kaarditöö ja kaardi põhjal küsimustele vastamine. Töö allikatega: pildid, plakatid, allikatekstid.
Demokraatlik ja autoritaarne Eesti	
ÜLDPÄDEVUSED: Õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine geograafia - töö kaartidega	Arutluse koostamine õpetaja etteantud küsimuste põhjal. Pildianalüüs: tunneb pildilt ära Pätsi ja Tõnissoni ning selgitab nende tähtsust. Koostatud võrdleva tabeli põhjal põhiseaduste analüüs ja nende üle arutlemine. Ajajoone koostamine ja vastavate etteantud tunnuste ja daatumite õigesse kohta kokku viimine ning paigutamine.

ühiskonnaõpetus - riigi korraldus ja juhtimine.	
Majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine ettevõtlikkuspädevus - mida toob kaasa majanduskriis ja hakkama saamine kriisi ajal. LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus- töö allikatega ja piltidega. kunstiõpetus- ajaloosündmuste sisu kategoriseerimine ja märksõnastamine pildi kujul. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine ühiskonnaõpetus - riigi roll majanduse korraldamisel, tööaeg ja tööjaotus geograafia - loodusressursside mõju riigi majandusele (Saksamaa Ruhri tööstuspiirkonna äravõtmine) matemaatika - andmete analüüs ja järelduste tegemine diagrammide põhjal; tööaja ja -mahu arvutamine.	Teksti järjestamine: etteantud laused, mis on segamini ja need tuleb panna õigesse loogilisse järjekorda. Küsimuste esitamine allikate põhjal ja teine õpilane vastab küsimustele. Kolmeastmeline intervjuu. T-tabel: mida head ja halba oli kahe maailmasõja vahel majanduses. Võrdlev tabel, arutelu paaristööna: majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel.
Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis	
ÜLDPÄDEVUSED: sotsiaalne ja kodanikupädevus - gruppides töötamine ettevõtlikkuspädevus - uute leiutiste ja avastuste tegemine, mida kaasa tõi ja kuidas muutis inimeste eluolu.	Paaris- või rühmatööna esitluse koostamine ja selle ettekandmine. Etteantud lausete alguste lõpetamine. Näituse koostamine ja selle esitlemine, giidituuri tegemine, ülesannete koostamine näituse juurde.

LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - info otsimine ja uurimine kodukohaga seotud hoonete, isikute kohta. kultuuriline identiteet - kodukohas olevad hooned, mis osa erinevatest ajastustest; oma rolli mõistmine kultuurikandjana. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - eesti kirjanikud ja luuletajad ja nende teosed keemia, füüsika, bioloogia - tehnilised leiutised ja avastused.	Ristsõna, viktoriin, kuldvillaku-tüüpi mälumängu koostamine. Rühmatööna lauamängu tegemine.
Rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus- etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine. geograafia - töö kaartidega. Kunstiõpetus - karikatuuri analüüs.	Tekstilise allika analüüs, nt Rahvasteliidu kohta. Lühiarutluse kirjutamine võrdleva tabeli põhjal suunavate küsimustega.
Teine maailmasõda	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine LÄBIVAD TEEMAD:	Faktide püramiid Lünkteksti täitmine ajaloo atlase abil. Kasutades ajalookaarti, kirjeldab sõjategevuse kulgu ja tandreid. Vastab küsimustele.

teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. väärtus ja kõlblus - inimelu hind sõjas, inimelu väärtustamine. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine. geograafia - töö kaartidega. ühiskonnaõpetus - inimõigused ühiskonnas, ÜRO. füüsika - tuumaenergia ja tuumarelva inglise keel - filmide, videote vaatamine.	
Eesti Teises maailmasõjas	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine. LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. väärtus ja kõlblus - inimese võimalused ja valikud sõja ajal. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine. Ühiskonnaõpetus - inimõigused ja valikud ühiskonnas sõja kontekstis	Diskussioon: nt arutleda eestlaste valikute üle Teises maailmasõjas; koostöö või leppimine võõrvõimu tingimustega. Vaidlen autoriteediga: antakse igale rühmale üks mõte ja seejärel arutletakse selle üle, kas nõustutakse väitega või mitte ning miks. Arutluse kirjutamine: ette anda suunavad küsimused või märksõnad. Õppekäik. Teemakohane arutelu ajaloos toimunud muutuste üle ja seost tänapäevaga.
Maailm pärast Teist maailmasõda	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - rühmas probleemiakna täitmine, ajalookaardi abil teadmiste omandamine ja kinnistamine.	Kaart: leiab kaardilt või paigutab kontuurkaardile külma sõja kriisikolled

sotsiaalne ja kodanikupädevus - paaris või rühmades töötamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine, uudisloo koostamine tuginedes usaldusväärsetele allikatele. väärtus ja kõlblus - inimõiguste väärtustamine, allikatekstide põhjal arvamuse avaldamine AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - töö allikatega, nende lugemine ja analüüsimine, uudise kirjutamine. geograafia - maailma poliitilise kaardi tundmine, kaardil orienteerumine ühiskonnaõpetus - demokraatliku ja diktatuuri võrdlemine, näidete toomine,	Allikatöö: allikate abil info leidmine, analüüsimine, järelduste sõnastamine, mõistete kasutamine õiges kontekstis. Uudisloo koostamine kirjalikult või helisalvestina ühe külma sõja kriisi kohta
Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - etteantud ülesannete lahendamine. sotsiaalne ja kodanikupädevus - vastastikune õpetamine LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond ja meediakasutus - töö allikatega ja piltidega, internetist info leidmine. väärtus ja kõlblus - ühiskondlikud liikumised ja erinevate ühiskonnagruppide õigused. AINEALANE LÕIMING: kunstiõpetus - fotode/piltide äratundmine/analüüsimine. geograafia - töö kaartidega.	Võrdlemine: naiste ja mustanahaliste õigused ning liikumine pärast Teist maailmasõda ja tänapäeval. Mõistekaart: heaoluühiskonna tunnused. Juhtumi analüüs: lugude või näidete põhjal inimeste võimalused ja valikud pärast Teist maailmasõda. Ristsõna koostamine. Pildianalüüs, arutlemine piltide põhjal etteantud teemade üle. Videote vaatamine isikute kohta ning nende kohta võrdleva tabeli täitmine, arutlemiseks ja sarnasuste ning erinevuste leidmine üldistavalt. Videote vaatamine ja küsimuste esitamine nähtu kohta (küsisõnad ette anda), paariline vastab küsimustele.

ühiskonnaõpetus - naiste ja mustanahaliste õigused, võrdõiguslikkus. inglise keel - filmide, videote vaatamine	
Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus – leiab videolõigust infot, oskab eristada olulist, koostab oma definitsiooni. Suhtluspädevus – väljendab end selgelt ja asjakohaselt, esitab oma seisukohti; töötab rühmas konstruktiivselt. Väärtuspädevus – väärtustab inimõigusi, demokraatlikku riigikorda. LÄBIV TEEMA: teabekeskond – arhiivikaadrid infoallikana, dokumentaalsaadete teabevahendina. väärtused ja kõlblus – väärtustab inimõigusi, demokraatia tugevused ja nõrkused. AINEALANE LÕIMING: ühiskonnaõpetus: totalitaarne ühiskond, sise- ja välispoliitika. kunstiõpetus: plakati koostamine nõukogudeaegsete märksõnade tutvustamiseks, mõistete kujutamine piktogrammidega	Definitsioonikaart - võib teha nt stalinismi, sula või stagnatsiooni kohta. Mõttekaart kommunistlike riikide kohta tunnuste ja näidetega või ENSV kohta Rühmatöö tulemusel valminud plakatite ja ettekannete esitamine. Tagasisidet annavad kaasõpilased hindamismudeli alusel.
Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s	
ÜLDPÄDEVUSED: õpipädevus - lahendada iseseisvalt etteantud ülesanne. suhtluspädevus - vestluse/intervjuu läbiviimine. LÄBIVAD TEEMAD: tehnoloogia ja innovatsioon - nõukogudeaegsed esemed ja nende vasted tänapäeval. kultuuriline identiteet - nõukogude aeg kui eesti kultuuri osa. AINEALANE LÕIMING:	Loov- ja projektülesanne: õpilased riietuvad nõukogude ajale omaselt, valmistavad tolle aja toidud ja viivad läbi lühiettekanded erinevatel teemadel (toitude ja riietuse osas on kuulnud oma vanematelt/vanavanematelt). Esitlus: plakati esitamine. Esemed, mis kodust kaasa võeti, ja lood, mida kodus kuuldi nõukogude aja kohta. Meetod “lumepall” - pannakse paaris või gruppides kirja kõik mõtted, mis meenuvad õpitud teema kohta. Seejärel paaris või grupis lühikese kokkuvõtte koostamine märgitud mõtete põhjal.

eesti keel ja kirjandus - küsimuste moodustamine ja vestluse läbiviimine. matemaatika - esemete paigutamine ajaliselt õiges järgnevuses. käsitöö ja kodundus - valmistatakse nõukogudeaegseid toite ja uuritakse nõukogude aja moodi.	Ettekannete tegemine ja esitlemine nõukogude aja Eesti ja/või läänemaailma kultuuritegelaste kohta.
Eesti iseseisvuse taastamine	
ÜLDPÄDEVUS: digipädevus - oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks. õpipädevus - iseseisvalt ülesande lahendamine, nt kui vaja uurida mälestusi. LÄBIVAD TEEMAD: kultuuriline identiteet - iseseisvuse taastamine kui rahva kultuurimälu osa. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - mälestuste jutustamine klassikaaslastele. muusika - laulva revolutsiooni lugude kuulamine ja nende sisu üle arutlemine. keemia, füüsika - fosforiit, selle kaevandamine, keemilised ja füüsikalised omadused, kus leidub?	Esitlus: mälestuste jutustamine ning piltide ja esemete näitamine kaasõpilastele. Näituse koostamine mälestustest ja nõukogude aja esemetest. Iga õpilane kirjutab Lennart Meri, Mart Laari, Boris Jeltsini ja Mihhail Gorbatsšovi piltide juurde, mida ta nendest isikust teab. Viktoriin iseseisvuse taastamise kohta. Küsimuste moodustamine õpitud teema kohta. Kaaslane vastab küsimustele. Küsisõnad võib on ette anda. Võib anda kasutada näiteks materjale, mis on koondatud õpimappi. Ristsõna koostamine ja lahendamine. Aliase või Kuldvillaku tüüpi mängude koostamine/mängimine. Leida tolleaegseid ajalehe artikleid ja uurida, mis teemadel, kuidas iseseisvuse taastamist ajakirjandus kajastas. Koostada nt. märksõnadega ideekaart. Selle põhjal lühiarutluse või lühikokkuvõtte kirjutamine teema kohta.
Maailm 1990. aastatest alates	
ÜLDPÄDEVUS: digipädevus - oskus kasutada digivahendeid ülesande täitmiseks. õpipädevus - iseseisvalt ülesande lahendamine. sotsiaalne-ja suhtluspädevus - paaris- või grupis töötamine.	Arutluse kirjutamine. Probleemiaken paaristööna ette antud probleemküsimuse lahendamiseks. Töö kontuurkaardiga. Võrdlev tabel rahvusvaheliste organisatsioonide kohta. Ettekande koostamine globaalprobleemi kohta.

LÄBIVAD TEEMAD: teabekeskond – ajakirjandus teabe- ja infoallikana. AINEALANE LÕIMING: eesti keel ja kirjandus - allikatekstide lugemine ja analüüsimine. geograafia - Euroopa riigid pärast NSVL lagunemist. ühiskonnaõpetus - rahvusvahelised organisatsioonid, globaalprobleemid.	Uudisloo koostamine kirjalikult või helisalvestina ette antud teemal.
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:	
1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajaloo, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos	